

З.М.Мірошник

ТЕХНОЛОГІЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ-КЛАСОВОДА

В статті пропонується програма реалізації організованої технології психологічної підготовки майбутнього вчителя початкових класів. Програма об'єднує 4 блоки детермінуючих процес підготовки спеціаліста.

The article deals with the programme of realization of the original technology of future elementary school teachers preparation. The programme unites four blocks, which determine the process of the preparation of a specialist.

Основним завданням досліджуваної нами проблеми є забезпечення цілеспрямованого організаційного та систематично здійснюваного процесу з метою озброєння вчителів-класоводів психолого-педагогічними знаннями, вміннями та навичками, що підсилює психологічну компетентність сучасного вчителя початкових класів.

Ми зробили спробу розробити стратегію підвищення психологічної компетентності вчителів-класоводів як найбільш важливий і складний елемент будь-якої технології взагалі. Запропонована нами стратегія розроблена у вигляді програми, яка відображає специфіку даного виду діяльності вчителя-класовода, її зміст і форми реалізації:

Зміст програми

Блок 1. „Підвищення теоретичного рівня (психологічних знань вчителя-класовода)“

Мета: У зв'язку з необхідністю підвищення рівня теоретичних знань створити міні-словничок психологічних термінів.

Заняття 1. Активізація та відпрацювання психологічної термінології.

Ведуча діяльність – діяльність, яка найбільшою мірою сприяє психічному розвитку дитини на даному періоді її життя, і яка веде за собою розвиток.

Соціальна ситуація розвитку – переважаючий на даному віковому етапі тип спілкування.

Новоутворення – показники психологічного розвитку.

Вікова криза – період у житті дитини, коли протягом відносно короткого часу розвиток набуває бурхливого, стрімкого кризового відтінку.

Сенситивний період розвитку – найсприятливіший вік для розвитку тих чи інших психічних функцій.

Особистісний підхід передбачає допомогу учневі в усвідомленні себе особистістю.

Особистісно-орієнтоване навчання має забезпечити розвиток і саморозвиток особистості учня, ґрунтуючись на виявлених індивідуальних особливостях дитини.

Молодший шкільний вік - (6) 7 – 10 років), що відповідає періоду навчання у початковій школі.

Навчальна діяльність – діяльність учнів, спрямована на систематичне й цілеспрямоване засвоєння знань і способів розв'язування навчальних завдань; провідний вид діяльності у молодшому шкільному віці.

Заняття 2. Уміння орієнтуватися у психологічних особливостях молодших школярів за схемою.

Орієнтація системи психологічних знань на підвищення ПКУ.

Психологія молодшого школяра

Молодший шкільний вік 7 – 10 років - сензитивний період для розвитку логічного мислення; **новоутворення:** логічне мислення, довільність, рефлексія; **соціальна ситуація розвитку** - налагодження контактів з однолітками і дорослими. Самооцінка (завищена).

Вчитель-класовод найреферентніша особа:

1. **Організовує:** особистісно-орієнтоване навчання.
2. **Забезпечує:** розвиток кожної дитини з урахуванням її вікових та індивідуальних особливостей та орієнтацію на можливості і творчі здібності кожної дитини.

Блок II. „Психодіагностика – основний засіб вдосконалення психологічної компетентності”

Мета: вивчення особистості молодшого школяра за допомогою методики „Вибір” (І.Д.Бех)

Заняття 3. Обговорення плану дій та підготовка учнів до діагностування.

Психодіагностична пропедевтична робота з учителем молодших класів. Ознайомлення другокласників з методикою „Вибір” з метою виявлення ставлення молодших школярів до суспільно прийнятих норм, пов’язаних з моральними якостями.

Вчитель має систематично відстежувати та фіксувати поведінку молодших школярів у різних ситуаціях шкільного життя, позашкільних взаємин і класифікувати їх згідно з нормативами поданої діагностичної процедури.

Заняття 4. Активізація та зближення індивідуальної діяльності окремих вчителів-класоводів. Підготовка до обміну думками, досвідом, інформацією.

Презентація в колі спілкування з іншими вчителями свого педагогічного стилю, свого „Я”, своїх недоліків та труднощів у практичній діяльності (діагностування особистісного розвитку учнів свого класу).

Блок III. „Ставлення вчителя до своєї психологічної компетентності”

Мета: активізація та зближення групи вчителів початкових класів у вирішенні психодіагностичних проблем.

Заняття 5. Підвищити психологічну грамотність вчителів.

Відпрацьовуються перші враження одне про одне, група виконує психологічні вправи (створити з учнів, з вчителів „психологічний букет”; організувати „куточок гарного настрою”; на „психодіагностичній галявині” розташувати об’єкти (учні) залежно від рівня сформованості певної особистісної якості дитини).

Заняття 6. Підвищувати сенситивність до дитини та її проблем.

Обмінюватися враженнями про попередні заняття. Перевірити володіння понятійним апаратом засвоєння

психологічних термінів, використання їх на практиці (в процесі дружньої бесіди, обміну пізнавальною інформацією, психологічною літературою і т.ін.).

Блок IV. „Гіперсоціалізація, або найвищий щабель у розвитку психологічної адаптації вчителя-класовода”

Мета: активізація і зближення вчителів-класоводів у організації особистісно-орієнтованого навчання на діагностичній основі.

Заняття 7. Зменшувати тривожність, невпевненість в собі (своїй психологічній грамотності), долати суперечності деяких вчителів щодо здійснення психодіагностики учнів у навчально-виховному процесі.

Презентація кожним вчителем своєї психологічної компетентності гарного настрою, Я-концепції, психологічних знань та переваг учнів свого класу. Моніторинг формування особистості учня. Виконання психологічних вправ (передати почуття „задоволення”, „радості”, „перемоги”, „гарного настрою”, „впевненості в собі”).

Заняття 8. Розвиток психологічної компетентності вчителя.

Обговорення теми методом групової дискусії „Основні психологічні моменти у підвищенні ПКУ”.

Підвищення самостійності вчителя-класовода. Психологічні прийоми: вираження свого ставлення до вчителя-колеги, до директора школи, до учня свого класу, до шкільного практичного психолога, до самого себе. Головне - звернути увагу на те, чи особа, чия самооцінка висока, відчуває себе необхідною, потрібною, чи вона довіряє собі і тим, хто її оточує, чи здатна просити допомоги і розраховує на взаєморозуміння й підтримку. Тому, хто має низьку самоцінність, стає важко зрозуміти й підтримати іншого, прийняти складні самостійні рішення, тому така людина ображає, принижує інших, принижує себе, вона агресивна й зла.

У групі вчителів можуть бути використані такі методи і прийоми роботи: бесіди на різні теми: „Карта вашої психологічної компетентності”, „Ваші учні очима самих учнів”, або „Ваша психологічна грамотність очима учнів та

колег” (з елементами коментування); групові дискусії, аналіз психологічних ситуацій, бібліотерапія, ігрові прийоми.

Література

2. Бех І.Д. Від волі до особистості. –К.: Україна – Віта, 1995. – 202с.
3. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. –К.: ІЗМН, 1998. – 221с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти //Поч.шк. – 2001. - №1. – С.28 – 29.
5. Довгополий В.Г. Початкова школа в системі нової школи // Нива знань. - №4. – С. 3 – 4.
6. Концепція 12-річної середньої загальноосвітньої школи //Освіта. - 30 серпня. – 6 вересня. – 2000. – С. 3 – 4.